VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Krásnou přírodou a za českými svatými do Zahořan

GPS souřadnice: 49.8488617, 14.2870896

Praktické informace

Délka trasy: 5 km

Obtížnost: Velmi lehká a příjemná trasa pro děti od pěti let. Kočárky a kola projedou, jen pokud jsou terénní. Pejskům se výlet bude líbit. Na trase je jeden mírný kopeček.

Vzdálenost od Prahy: 30 km ujedete za přibližně 30 minut. Pojede po D4 směr Mníšek pod Brdy a na sjezdu 18 odbočíte na Zahořany.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: U obecního úřadu pod dětským hřištěm je několik parkovacích míst – zdarma.

Možnost občerstvení: Hostinec U Pepíčka – vaří tu moc dobře.

WC: Hostinec U Pepíčka.

Trasu prošla a napsala Lucie Nachtigallová. Testovaly ji kamarádky Aneta a Barbora z Prahy.

Postřehy výletnic:
Anetka (6 let): „Mě nejvíc bavilo hledat pejsky a hydranty!“
Barča (7 let): „U rybníka byla žabka a v lese hodně srnců.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do malebné a romantické krajiny uprostřed brdských lesů – do obce Zahořany. Kdysi si toto místo oblíbil i sám Karel IV., který měl nedaleko odsud lovecký hrádek. Provedeme vás obcí a od rybníčka pak pošleme po polní cestě do pohádkově krásného lesa. Svatý Václav vám poté ukáže, jak se dostat do cíle. Budeme hledat obrázky pejsků, povídat si o legendách, uvidíme trpaslíky a možná potkáme také vodníka. Výlet projdou děti od 5 let a nenáročná trasa se bude líbit všem.

Tento výlet vznikl na objednávku a s velkou pomocí obce Zahořany. Díky tomu je ZDARMA!

Dopis dětem

Milé děti, pojďte s námi a dozvíte se všechno, co o tomto krásném místě potřebujete vědět. I to, co možná vědět nepotřebujete, ale určitě vás to pobaví. Tentokrát nebudeme nic prozrazovat předem, abyste si celé Zahořany užily jako jedno velké překvapení. Kdybyste však cestou někde uviděli kapradí, kousek lístečku si utrhněte. Proč? Dozvíte se...

Stejně jako ke všem našim výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Půjdete-li správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujte poblíž obecního úřadu a rozhlédněte se. Je nám jasné, že vám do oka padlo dětské hřiště. Nebojte, budete si moci pohrát. Ale až po výletě. Nejdřív zábava, potom hrací povinnosti. Teď nás čeká ťapání a luštění.

Přemýšlejte, podle čeho se Zahořany jmenují Zahořany. Nějaký nápad?

S ohněm ani ořem to nemá nic společného.

Název obce pochází od pojmenování lidí bydlících za horou. Vidíte někde nějakou?

Co třeba na znaku obce? Najděte ho na budově **obecního úřadu**. Znak obce je v oválu. Víte, jaký tvar má ovál? Jako vajíčko. Která část vašeho těla má tvar oválu?

1. **Jakou má ovál kolem znaku barvu?**

Znak obce uvidíte možná i jinde. Kdo najde více znaků?

Ve stříbrném štítě má dva zelené jehličnaté stromy s černými kmeny vyrůstajícími ze zelené hory. V ní jsou zlatá kladívka. Proč? Dozvíte se za chviličku.

Na modrém domě proti úřadu najděte obrázek trpaslíčků.

Znáte o nich nějakou pohádku?

1. **Jak se jmenovala princezna, která žila s trpaslíky?**

A teď to bude hodně těžká otázka. Dokážete všechny trpaslíky vyjmenovat? Můžou vám pomoci všichni členové rodiny… I tak to bude fuška. Takže: Prófa, Stydlín, Rejpal, Kejchal, Dřímal, Štístko a Šmudla. :)

A vzpomenete si, na co se královna ptala kouzelného zrcadla?
Ano, dotaz zněl: „Zrcadlo, řekni, kdo je v zemi zdejší nejhezčí a nejkrásnější?“ Nebo tak nějak. Samozřejmě si to už nikdo nepamatuje přesně.

Kdo je nejkrásnější z vaší rodiny? Jasně! Přece maminka! :)

Vaším dalším úkolem je najít modrý hydrant. A protože Zahořany jsou obcí modrých hydrantů a potkáte jich dnes opravdu hodně, budeme je počítat. U popelnic je první z nich. Vidíte ho?

Kdopak tuší, k čemu takový hydrant slouží? Komu kdy doma hořelo, tuší, že hasičům. Můžou si na něj našroubovat hadici a hasit rovnou z vodovodního potrubí. Takže je to vlastně takový větší kohoutek.

Přejděte opatrně na druhou stranu silnice a pusťte se z mírného kopečka. Provoz je zde sice slabý, ale občas něco přece jen projede. Tak opatrně. Na své straně hledáme domovní bránu z kamenů s klepadlem.

Které zvíře na klepadle vidíte? Zařvěte jako ono! Al potichoučku, ať se majitelé nezlobí!J

Pokračujeme stejně nezastavitelně jako dějiny, takže si k tomu si dáme kraťoučkou lekci z historie. :)

První zmínka o obci Zahořany je z roku 1348.

Je mezi vámi někdo, kdo už byl tou dobou na světě? Tipneme si, že fakt ne.
Možná už ale tehdy žila vaše prapraprapraprapraprapraprababička.

Tehdejší obyvatelé Zahořan se živili zemědělstvím a běžnými řemesly, prací v lesích a nedalekých dolech na zlato. Jen přes kopeček navíc vedla hlavní kupecká cesta mezi Prahou a Pasovem, což mělo na život v obci také vliv.

Norimberská cesta *byla významná středověká obchodní stezka spojující Norimberk s Prahou. Směřovala z Prahy přes Beroun do Rokycan. V Kladrubech se rozvětvila na Tachovskou a Přimdskou cestu. V těchto místech byly neproniknutelné*

lesy, převážně listnaté. Kolem obchodních stezek se budovaly vesnice, města i kláštery.

Z Čech se vyvážely kůže, včelí vosk, koření, měď, stříbro, cín, železo, lůj, šunka, sůl, surové tkaniny a voli. Do Čech naopak putovaly sukno z Flander, různé druhy semen, obilí, víno, příze a železné zboží.

Co si myslíte, že se z Čech vyváží nyní? A z jakého směru k nám naopak zboží míří? Přece z Asie! Většinou…

Na straně, po které jdete, zkuste najít patník. Máte? Vy jste ale šikovné děti!

Teď budeme hledat u domečku čp. 33 cedulku s muzikanty. Poznáte hudební nástroje? Pokud ne, nápisy pod obrázkem pomohou.

Ho, HO, HO! NeHOří? Máme tady dalším modrý hydrant. Kolikátý je to v pořadí? :)

Nyní nás čekají pejsci, a to v různých podobách.

Jde s vámi nějaký na procházku? S nám šel náš zlobivý a strakatý Argo. Všechno si musel očichat a také podepsat. Víte, jak takový psí podpis vypadá? :)

Vidíte na domečku s číslem 16 cedulku s fotkou pejska? Jaké je to plemeno?

Silnice nás vede kolem rybníčku Brčálníčku. Který skřítek by v něm klidně mohl bydlet?

Vyprávění známého Večerníčku začíná následujícími slovy:

Za mlhou hustou, že by se dala krájet, a dost možná ještě dál je rybník Brčálník. Ve dne je docela obyčejný, ale sotva ho večer přikryje černočerná tma, začnou se tam dít podivuhodné věci. Nejdříve to ve vodě zažbluňká, pod břehem zakuňká, v rákosí lupne, ve vrbě hrkne a teprve potom se objeví ……

Je to skřítek neposeda, zvědavý jako opička, a tak už nedočkavě vyhlíží, až se na hladině zatřpytí první hvězda...

1. **Jak se jmenuje skřítek?**

Máte rádi pohádky, které vypráví Jiřina Bohdalová?

Možná je čte i z knížek, které můžete najít v krásné knihobudce o kousek dál. Sama Jiřinka tu sice viděna nebyla, ale s jiřinkami je to asi lepší…

Jiřina (*Dahlia*) bývá od druhé půlky léta až do prvních mrazů ozdobou mnoha zahrádek. Pochází z amerických tropů, přesto se jí u nás daří. Má totiž hlízu, ze které může čerpat energii, i když je třeba zima nebo sucho. (Taky bychom něco takového potřebovali.) A co víc: Jiřinky prý dělají dobře lásce, povzbuzují náklonnost párů, aby se k sobě měly.

Nás ale teď více zajímá strom, jehož plody údajně můžou za to, že jsme se všichni narodili. (Určitě víc než jiřiny…) Bez ochutnání jablka poznání by totiž nejspíš Adama a Evu v ráji nikdy ani nenapadlo pořizovat si děti. Nepletete se, před knihobudkou rozkládá své větve nádherná stará jabloň. Zdá se, jako by měla ruce a pusu. Vidíte?

Pohlaďte ji „po tváři“, pak se postavte jako ona a rozpažte.

V knihobudce najděte ceduli. V její dolní části jsou historické fotky míst, která dnes uvidíme. Mezi snímky je nápis.

1. **Doplňte poslední slovo: Zahořany pod ……**

Nedaleko knihobudky číhají za plotem dva pejsci. Poznáte rasu? Čím jsou zvláštní? Jak je možné, že neštěkají? :)

Vidíte na plotu srdíčko? Které zvířátko je nad zvonečkem?

Znáte nějakou pohádku o psech a kočičkách?

Třeba tu, jak, si myli podlahu, slavili 28. říjen nebo si dělali k svátku dort? Nebo večerníčkovou, ve které pes Jonatán a kočka Micinka naopak nespolupracovali a správně se prali jako pes a kočka? Jak se jmenovali jejich dvounozí kamarádi, spolužáci ze 3. B?

Na pravé straně zkuste očima (silnici nepřecházejte) najít místo, kde pramení Zahořanský potok. Je kraťoučký, ale i tak

jsou v něm prý někdy vidět rybičky – třeba mihule potoční, střevle nebo vranka. My na ně nešli, abychom nemuseli přes silnici… Kromě toho si rádi povídáme – a ryby s námi nemluví. Asi jsme je něčím naštvali.

Kdo první uvidí kapličku? Jakou má barvu? Máte nějakou takovou barvu na sobě? Ukažte na ni prstíčkem.

Podle dostupných informací byla **kaplička v Zahořanech** místními osadníky vystavěna někdy kolem roku 1921. Nedávno tedy oslavila stoleté výročí.

Kaplička je pojmenována po svaté Ludmile, babičce svatého Václava, který má na nedalekém vrcholu Pleš již od roku 1936 svůj památník.

V krásně zrekonstruované kapličce můžete vidět dřevěnou sochu mučednice v životní velikosti. Svatá Ludmila je také patronkou obce. A zjevně ji střeží moc dobře! :)

Vedle sochy stojí kříž.

1. **Opište první slovo ze zlaté cedulky.**

Pokračujeme po silnici stále za nosem a máme nyní trošku času si o světici něco říci.

Jen málokterá vražda v našich dějinách je totiž popsána tak detailně jako násilná smrt svaté Ludmily. Vše bylo totiž jasné i bez pátrání. Tehdejší detektivové věděli, kdo je oběť, kdo vykonavatelé a kdo objednavatel. Je to dobře popsáno v kronikách. Ale nebudeme začínat koncem, začneme Ludmiliným dětstvím.

Ludmila byla dcerou knížete Slavibora, jenž sídlil buď v Mělníku nebo v dnešní Lužici. Stala se manželkou prvního známého Přemyslovce Bořivoje a přijala s ním křesťanství, které šířila. Po smrti muže se Ludmila snažila udržet moc Přemyslovců a po smrti vládnoucích synů – Spytihněva a Vratislava – se stala vychovatelkou vnuka Václava. A zde nastal problém.

Spory o výchovu, či dokonce přímo o politickou moc vedly k hádkám se snachou Drahomírou, která nakonec nechala svou tchyni na hradě Tetín zabít. (A pak kde se berou nesoulady mezi tchyněmi a snachami. Jsou zákonité historicky!) Kdo by chtěl spatřit místo činu, má to ze Zahořan kousek – jen 30 km směrem na Beroun.

Historikové uvádějí, že byla Ludmila uškrcena dvěma vikingskými bojovníky. Použili ke tomu její vlastní závoj, který se později stal symbolem světice. Václav se o čtyři roky později stal panovníkem a po nástupu k moci nechal svou babičku – nedůstojně zahrabanou u zdi Tetína – v roce 925 přenést do svatojiřského chrámu na Pražském hradě.

Ludmilino spojení s Mělníkem z ní učinilo patronku vinařů. Její přízni se těší také učitelé, vychovatelky, babičky a celá země Čechů, pro niž Ludmila představuje symbolickou pramáti křesťanské víry. Vždy je zobrazována jako starší žena se šálem, tedy s nevinným oděvním doplňkem, který se v rukou nájemných vrahů proměnil ve smrtící zbraň.

To je hororový příběh, že? A ani příběh o Václavovi, který si povíme na konci výletu, nebude o nic veselejší.

Co říkáte na jména Přemyslovců? Chtěl by se někdo z vás jmenovat Slavibor nebo Spytihněv? Zkuste si to se svým příjmením.

To Vaška, Mílu nebo Drahušku určitě nějakou znáte!

Pokračujeme směrem k rybníku.

V okně hnědého domu můžete zahlédnout sovu a o kousek dál oblíbený modrý hydrant. Kolikáté má číslo v pořadí?

V zahrádce napravo je vidět strašák - čarodějnice, která odrazuje ptáky od loupení pracně vypěstovaných plodů. *(Neplést, nejde o občanku Zahořan, pozn. autorky.)* Na naší straně je zase výcvikové hřiště pro místní hasiče. Dokážete přejít po kladině jako oni?

Potůček nás odvede ke krásnému **Zahořanskému rybníku**. V letech 2018 až 2019 prošel revitalizací, takže je opravdu luxusní. Dokonce má svou malou pískovou pláž, kde jsou hračky pro děti a o kousek dále je i ohniště s levitující lavičkou.

Najděte naučnou tabuli. Jakou barvu měl bagr, který rybník bagroval?

Rybník můžete obejít.

Když se budete dobře, a hlavně potichoučku dívat, možná uvidíte jeho významného obyvatele zahořanského rybníčku. Ve zdejších vodách žije už 457 let, což ho mezi brdskými hastrmánky řadí spíše mezi mladší bájné bytosti. Vodníci se totiž klidně mohou dožít i tisícovky let. Své by o tom mohli vyprávět hastrmani v Povltaví!

Znáte nějaké pohádkové vodníky, děti?

Moc krásné vodníky, vodníčky a hastrmánky popisoval ve svých knihách spisovatel Václav Čtvrtek. Nemluvě o Josefu Ladovi, který je také kouzelně kreslil.

Jak se jmenoval vodník, co se kamarádil s Rumcajsem? Napovíme, že jeho jméno začíná na Č.

I za Rumcajsem do Jičína a blízkého lesa Ráholce vede jeden z našich výletů s tajenkou. A za Ladovými vodníky nás zase zavede výlet do Hrusic.

Vodník nebo také hastrman je nadpřirozená bytost vyskytující se v pověstech a pohádkách. Bývá většinou zlý, někdy výjimečně i hodný. Obvykle žije někde v rybníku nebo v mlýnském náhonu, stahuje lidi do vody, topí je a jejich dušičky uchovává v hrníčcích. Bývá oblečený v zeleném s červenými doplňky a ze šosu mu neustále kape voda. Jeho pleť i vlasy jsou rovněž zelenkavé barvy. Někdy má schopnost proměnit se v některé vodní živočichy, třeba v ryby nebo žáby. Vodník je aktivní především v noci. Rád při měsíčku tleská, mrská se při hladině jako ryba nebo si na mlýnském kole rozčesává vlasy. Případně šije. Ve vodě je velmi silný a mocný, na suchu zpravidla slabý. Vládne rybám, vodním zvířatům i vodnímu ptactvu. Žije buď sám, nebo má ženu a dcery. Za manželku si obvykle vybere vodní pannu. Časté jsou i případy svateb s některou z právě utopených dívek. Nepohrdne ani nezdárnými dcerami, které rodiče prokleli, a nemají se tudíž kam vrtnout. Jdou se utopit... A zaplují do vodního manželství! Vodnické nevěsty suchozemského původu bývají obvykle lidem nakloněnější než jejich podvodní partneři. Když vodnice porodí, hledá novopečený otec kmotry mezi lidmi. Vždycky najde, protože je za kmotrovství odměňuje zlatem. Vodnické dcerky bývají velice krásné a úspěšně svádějí muže.

Víte, jak vodníka zneškodnit?

Stačí ho spoutat lýkovým provazem, barevnými tkanicemi či houžví z devíti druhů dřev. *(Houžev je druh provazu vyrobený ze zkroucených prutů, větví, kořenů nebo kmínků stromů s osekanými větvemi.)*

Může ho také zneškodnit odvážný člověk, když mu odstřihne jeho mokrý šos, který omotá růžencem a zakope v posvěcené zemi nebo na rozcestí.

Jako ochrana před vodníkem slouží byliny jako černobýl, tolita, turan, kapradí nebo devětsil.

Víte, jak tyto rostlinky vypadají? Že ne? Tak alespoň kapradí jdeme hledat, to pozná každý! Však jsme vám na začátku texty říkali, ať si kousek utrhnete. :)

Jakmile rybník obejdeme, přejdeme cestu a pustíme se rovně za nosem mezi domy směrem k lesu tak, abychom měli čističku po pravé ruce.

Stoupáme mezi poli. Je tady klid a mír. Nebylo tomu tak vždycky.

V době třicetileté války byla obec zle poničena. V květnu roku 1618 propuklo povstání českých protestantských stavů proti císaři Matyáši, loupeživí vojáci vydrancovali okolní obce a usadili se na zámku ve Zbraslavi. Loupeživí Švédové pak později plenili a vypalovali celý kraj.

Okolí zahořanské vsi bylo zdevastováno a zničeno.

V roce 1655 koupil polnosti a celé mníšecké panství rytíř Engel z Engelsflussu, bohatý, podnikavý a výjimečný muž.

Zkuste říct třikrát po sobě Engel z Englesflussu. Kdo se zasměje, musí to říct ještě jednou, jinak musí sníst syrový šípek, který roste u cesty! :)

Trvalo velmi dlouho, než bylo zase vše uvedeno do pořádku. Pan Engel nakoupil poddaným dobytek, obilí k setí a nechal znovu vystavět domy a potřebná zemědělská stavení. Brzy však zemřel...

Roku 1744 (tedy o necelých 100 let později) musela pro změnu obec veškeré své zásoby odevzdat pruskému vojsku, které z těchto míst vysílalo své vojáky, aby obsadili Písek, Tábor a jiná města.

Nebyly to lehké časy…

Teď něco veselejšího. Víte, jak se jmenuje oblast, kterou vidíte po levé ruce? Na Bouli.

Pročpak se to tady asi tak jmenuje? Možná se zde někdo popral… Nebo jsou na půdě vidět hroudy zeminy? Co myslíte?

Máte někdo na hlavě bouli? A víte, jak taková boule vzniká?

Boule vznikají nejčastěji na hlavě, kde je nad plochými lebečními kostmi tenká kůže. Pod místem úderu se nahromadí směs mezibuněčné tekutiny, kožního vaziva a krevních bílkovin, jež se začínají srážet. Tvoří se nerozpustná, postupně tvrdnoucí hmota. Boule se pak po několika dnech bez následků vstřebá. Někdy i trochu cestuje a může měnit barvu.

Znáte nějakou říkanku, kde se mluví o bouli?

Ententýky, dva špalíky,
čert vyletěl z elektriky,
bez klobouku, bos,
narazil si nos!

Boule byla veliká
jako celá Afrika.
Tuze ho to bolelo,
narazil si koleno.

Víte ale, že je tahle říkanka trochu – jak bychom to řekli – krutá vůči mužskému pohlaví? *Ententýk* je ve skutečnosti vykastrovaný kačer (z německého *die Ente* = kachna). A co že je to *vykastrování*? Zákrok, při kterém lidé samcům odstraňují varlata, aby se – mimo jiné – nemohli dále rozmnožovat. Zákrok se prováděl za pomoci dvou špalíků. Představujeme si, že jimi varlata kačerům nějak drtili či tak něco… No radši si to ale ani nepředstavovat.

Vstupujeme do lesa, je převážně listnatý. Zhruba stejně vypadal i v dobách, kdy se tady těžilo zlato.

Vidíte strom se dvěma bílými pruhy? Jak se jmenuje?

1. **Jak se jmenují plody tohoto stromu?**

Buků je tady hodně, na kůře mají obrazce, které připomínají lidské oči. Vidíte je? Jen mrknout…

Stromy nás asi po 100 metrech chůze lesem přivedou na žlutou turistickou značku. Odbočíme doprava a jdeme po ní do mírného kopce. Kopírujeme tak zároveň cyklotrasu, která vede historicky zajímavými místy Mníšeckého regionu. Pokud po ní někdy pojedete, budete si moci kromě okolí Zahořan prohlédnout také Mníšecký zámek, poutní areál Skalka, zajímavý památný kámen u Líšnice a mnoho dalších zajímavostí.

Jdeme po **Pleši.** Nikdo se nebude smát! :)

Neobvyklý zdejší název Pleš vznikl podle holého vrcholu.

Před chvíli jsme se bavili o boulích a teď tady máme pro změnu pleš!

Jinak je ovšem pleš nejběžnějším typem alopecie – neinfekčního onemocnění, které způsobuje vypadávání vlasů a ochlupení. Ze statistik vyplývá, že každý druhý muž po padesátém roku věku trpí plešatostí. Jedná se o proces, při kterém dochází ke změnám vlastností kůže a pozvolnému vypadávání vlasů v určitých oblastech hlavy. Mužská plešatost je dána z 90 procent genetikou (kluci ji zdědí po tatících). Pokud otcovy geny chlapci takový dáreček nadělí, moc toho proti vzniku plešatosti dělat nemůže. Pleš ovšem charakter nekazí, ba naopak! V některých kulturách je dokonce brána jako důkaz mužnosti. Takže se nikomu s „náměstíčkem“ na hlavě smát nebudeme. Jasné?

Na západním úbočí Pleši se za vlády krále Jana Lucemburského těžilo zlato. Křemenná žíla je zde rozfárána starými dobývkami do hloubky 45 až 50 metrů.

Kromě zlata se zde také o pár stovek let později „těžily“ stromy.

Zdejší lesy v dávných dobách poskytovaly práci mnoha lidem – třeba uhlířům. Tohle řemeslo je už téměř zapomenuté.

Víte, co obnášelo?

Uhlíři měli velmi těžkou práci, museli být trpěliví, jelikož udělat dřevěné uhlí trvalo i několik týdnů. Dřevěné uhlí se používalo na výrobu železa ve velkých hamrech a topilo se s ním i v pecích. Výrobou dřevěného uhlí se však spálilo a spotřebovalo mnoho dřeva, muselo se kvůli tomu pokácet mnoho stromů. Ty zdejší už naštěstí dorostly, jak vidíte.

Uhlířství bylo potřebné do konce 19. století, později se už v polovině 20. století po druhé světové válce začalo topit uhlím.

Než dojdete na rozcestí se sochou, na pravé straně uvidíte hrobeček. Je v něm pochovaný jezevčík Cvalda. Asi to bylo jeho oblíbené místo… Co se asi dává na hrobečky pejskům? Kytičky asi ne. Napadá vás něco vhodnějšího?

Na druhé straně kopce stojí známá léčebna.

Někdejší Odborný léčebný ústav tuberkulózy a respiračních nemocí Na Pleši byl postaven v letech 1912 až 1916 podle projektu architekta Rudolfa Křiženeckého. Bylo to první lůžkové sanatorium pro léčbu tuberkulózy a plicních chorob v Čechách. Ústav je obklopen novobarokní zahradou přecházející v hluboké lesy. Nyní se specializuje na léčbu onkologicky nemocných pacientů, rehabilitaci a pneumologii (nemoci plic).

Přicházíme na další rozcestí. Kdopak ho hlídá? Napovíme, že je to vnuk svaté Ludmily. A nemá pleš!

Co drží Václav v ruce? Vidíte nějaké zvíře?

1. **Co mu visí na hrudi?**

Mohutný **žulový kvádr s reliéfem českého knížete svatého Václava** nechal postavit MUDr. Svatopluk Basař ze sanatoria Na Pleši roku 1938. A to nikoli na paměť světcovu, ale mecenáše Josefa Colloredo-Mansfelda, který sanatoriu Na Pleši věnoval okolní lesy.

Přečtete nápis z druhé strany?

Rod Mannsfeldů pocházel z Německa, rod Colloredů má původ italsko-rakouský. O obou existují zmínky staré přibližně tisíc let, v českých zemích se shodně usadili v době třicetileté války. Příslušníci obou rodů často působili v armádě a ve státních službách. Jejich majetek – mimo jiné Dobříšský zámek, který je kousek odsud – vyvlastnili za druhé světové války nacisté, aby sloužil jako sídlo zastupujícího protektora.

V restitucích rodina získala zpět zámek Zbiroh, který po šestiletém sporu vzápětí prodala českému státu. Pak získala zámek Dobříš s francouzskou a anglickou zahradou. O zámek Opočno se dosud vedou spory.

Ale zpátky k Václavovi. Zkuste o něm říci, co si vybavíte. Společně pak dáme dohromady jeho životopis.

Víme, že byl vychováván babičkou Ludmilou. Také víme, že měl bratra Boleslava, který ho nechal zavraždit ve Staré Boleslavi. Víme, že v té době probíhal dlouhý proces upevňování státnosti kmene Čechů, na kterém měli svatý Václav a později jeho bratr Boleslav velkou zásluhu.

Z ostatků svatého Václava – především z lebky – dokázali antropologové zkoumáním zjistit mnoho dalších zajímavých faktů. Měl prý poměrně úzký obličej, lebka patřila vyššímu člověku. A nejspíš měl světlé vlasy.

***Proč máte 28. září ve školce či škole volno? Právě díky Václavovi a Boleslavovi. Právě v den tohoto data byl totiž** v roce 929 nebo 935 Václav bratrem Boleslavem, který toužil po moci, zavražděn. (To jsou ale rodinné vztahy! Psychoterapii na ně!) Václav přijel do Staré Boleslavi a byl pozván na hostinu. Po ní časně ráno vstal a šel do kostela, jak bylo jeho dobrým zvykem. Tam na něj již pravděpodobně číhal Boleslav, tasil meč a pokusil se bratra seknout. Václav údajně ránu částečně vykryl a meč bratrovi vyrval. Boleslav však nelenil, přizval na pomoc své družníky a ti Václava zavraždili přímo před branami kostela ve Staré Boleslavi. Václav byl prostě již tehdy svatý, protože proti Boleslavovi odmítl použít meč a prolít bratrovu krev.*

K Václavovi se váže pověst, v jejíž pravdivé jádro dodnes doufá řada z nás.

Praví, že v hoře Blaník spí české vojsko. Až bude české zemi nejhůře, vyjedou z hory blaničtí rytíři v čele se svatým Václavem. Václavův bělouš na Karlově mostě klopýtne a vyrýpne z kamení kouzelný meč knížete Bruncvíka. Václav ho zvedne a zvolá: *„Všem nepřátelům země české hlavy dolů!“* A tak se stane.

Zkuste zvednout nějaký klacek a zvolejte jako Václav!

Kolem sochy Václava jsou zasazeny keře buxusu. A jak jsme na ně tak koukali, tak se nám zdá, že jsou napadeny stejnou potvorou, která vyžírá buxusy po celé zemi.

Zavíječ zimostrázový je v posledním období velmi rozšířeným škůdcem. Není divu, u nás prakticky nemá přirozeného nepřítele. Housenky zavíječe škodí požíráním listů. Dělají to zprvu rafinovaně, listy totiž vypadají, jako by jen oschly. Invaze zavíječe ovšem stihne v jednom roce tři generace, tři pokolení. Když housenky povyrostou, požírají celé listy a začnou ohlodávat i mladé větvičky. Silnější poškozené listy vyschnou a opadávají. Při silném poškození mohou rostliny totálně odumřít. Nám na zavíječe nejvíce pomohl přípravek Karate, pak také Wapka...

Na rozcestníku nám šipka ukáže, že se máme dát směrem dolů k obci. Také je zde mnoho cedulek, které hlásí, že musíte mít své pejsky pod dohledem, ideálně na vodítku. Ruší totiž lesní zvěř. Pro z velké části zalesněné Brdy je typický výskyt těchto zvířátek: jelen evropský, srnec obecný, prase divoké, jezevec lesní, zajíc obecný i poměrně často viděná veverka obecná. Plazy v chladnějších Brdech zastupují především ještěrka živorodá, **slepýš křehký** a **zmije obecná**.

Zdejšími porosty se plazí zmije rády. Půjdete-li tedy tudy na jaře, na klikatice si dejte obzvlášť bacha! Když se zmije páří, jsou méně ostražité a může se stát, že člověk šlápne přímo do hadího klubka. Není ostatně divu, že jejich pozornost při láskyplném aktu polevuje. Snaží se dát vzniknout poměrně velkému počtu dětiček. Mívají jich od 4 do 18. Tak opatrně.

Poznámka na okraj: Stále nemůžeme přijít na to, jak se označují hadí dámy. Hadice to asi nebudou. Stejně jako zmijí páni asi nejsou zmijáci. Znáte čapku zmijovku? Ta bývala!

Podle lékařů však není zmije zdravým lidem nebezpečná. Uštknutým podávají protijed jen výjimečně. Člověku v kondici prý kousnutí neublíží. Hůř jsou na tom lidé s nemocným srdcem a děti. Ale ani těm se sérum většinou nedává, protože by mohlo vyvolat ještě horší alergickou reakci. Pacienti jsou jen několik dnů pozorováni, zda se nevyskytnou komplikace. Každopádně každý, koho had uštkne, by měl zůstat v klidu a přivolat si záchranku. Žádné zaškrcování, vysávání jedu z rány nebo vyřezávání. Tím si spíš uškodíte, než prospějete.

Z lesa vyjdeme na polní cestu, která nás odvede až do obce k **pomníku padlým v 1. světové válce**. Protínají se zde dvě cyklotrasy a dvě turistické cesty. Nově zde můžete pro lepší orientaci najít mapu Zahořan a rozcestník, který vás nasměruje k nejbližším významným místům. Je zde i pítko s pitnou vodou.

A také na vás čeká poslední dnešní písmenko do tajenky.

Najděte naučnou tabuli a na ní pod slovem LEGENDA obrázky stromů.

1. **Který strom je čtvrtý v pořadí?**

Vidíte tento strom někde kolem sebe?

A vidíte, co na vás kouká z tajenky?

Je to oblast pojmenovaná podle obce Mníšek pod Brdy, pod kterou také spadají Zahořany. Oblast, ve které právě stojíte a ve které se odehrával celý dnešní výlet. A musíte uznat, že je to krásná oblast!

Z kopečku se nyní po hlavní cestě dostanete až k úřadu.

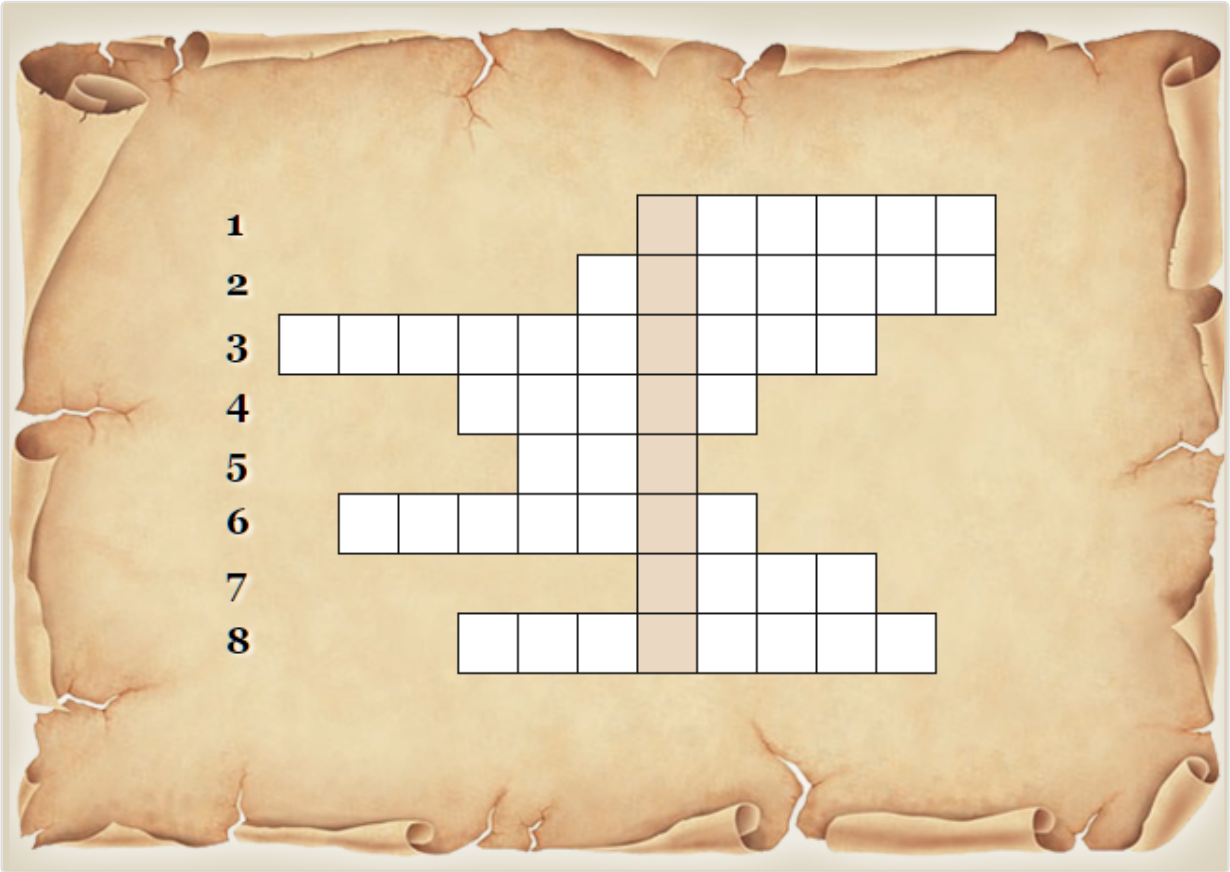
Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít do hostince „U Pepíčka“ a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.zahorany.cz, www.svataludmila.cz, www.mashrebeny.cz.

Otázky k tajence

1. **Jakou má ovál barvu?**
2. **Jak se jmenovala princezna?**
3. **Jak se jmenuje skřítek?**
4. **Doplňte poslední slovo.**
5. **Opište první slovo ze zlaté cedulky.**
6. **Jak se jmenují plody stromu?**
7. **Co mu visí na hrudi?**
8. **Který strom je čtvrtý v pořadí?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 10.11.2026 22:54